

השיעור השבועי

של מוריננו ראש הישיבה

הגאון המקובל רבי מרדכי עטייה שליט"א

בענין

המשכת דעת לנקודת הנוק' שבק"ק דבריאה

כ"ה אב תשע"ז

תוכן הענינים

- א..... המשכת הדעת מיסוד דז"א לדעת דנוק' בסידור הרש"ש
- ג..... התפשטות הגבורות מהדעת להג"ת דנוק'
- ד..... הנוק' שנמשך אליה בחי' דעת היא בחי' נקודה שבראש הבריאה.....
- ה..... בסידור הרש"ש המשכת הדעת היא בתחילה לנוק' שאחורי היסוד דז"א
- ו..... המקור לדברי הרש"ש משעה"כ.....
- ז..... מי נקראת ה' אחרונה, נקודת הנוק' שאחורי יסוד דז"א, או נקודת הנוק' שבראש הבריאה.....

להארות ולהערות

nivimaerocc@gmail.com

בענין המשכת דעת לנקודת הנוק' שבק"ק דבריאה

המשכת הדעת מיסוד דז"א לדעת דנוק' בסידור
הרש"ש

בסידור הרש"ש [ח"ב דף נ"ה סע"א] כתב וז"ל: להמשיך הארת ה' גבורות, מהארת יסוד דאימא שבחב"ד דז"א ליסוד דז"א, ושם [ביסוד דז"א] נעשים [הה"ג], הויה אחת.

ומסודר שם בצד שמאל מנצפ"ך עם ה' גבורות, והם נמשכים לג' כלי יסוד דז"א [המסודרים מצד ימין למטה], ושם ביסוד דז"א נעשים אותם הה"ג - הויה אחת. [ולכך סידרו את ההויה"ה תחת הה"ג, לציין שאותם ה"ג ברדתם ליסוד דז"א נעשו הויה אחת. ואעפ"י שאותם ה"ג נעשים הויה אחת רק אחר רדתם אל היסוד דז"א, מ"מ סידרו את אותה הויה תחת הה"ג ולא תחת כלי היסוד דז"א, כדי להורות שאותם ה"ג נעשו הויה אחת].

בהמשך הסידור [דף נ"ה רע"ב] כתב וז"ל: ומיסוד דז"א [נמשכים אותם ה"ג] לדעת דנוק', ושם מתחלקים [אותם ה"ג] לחמשה הויות גי' ק"ל. דעת דנוק'. ומסודר שם בשמאל ה' גבורות.

והכונה שאותם ה' גבורות שירדו ליסוד דז"א ונעשו שם הויה אחת, בעוברם מיסוד דז"א לדעת דנוק' חזרה אותה הויה ונפרטה לה' הויות ה' גבורות.

וצריך לדעת שעיקר כונה זו היא, להמשיך דעת לנוק'. כמבואר בשעה"כ [דף צ"ג ע"ב ריש דרוש ו'] שם כתב הרב

וז"ל: ברוך – הנה בתפילת יוצר עד גאל ישראל, העלינו את המלכות עד היכל קודש קודשים דבריאה, והנה היא [המלכות] בבחינה נקודה אחת כלולה מעשר, ואינה עדין בבחינת פרצוף. ועדין אף בהיותה בסוד נקודה היתה חסרה ממנה בחינת הדעת שלה, שהוא סוד ע"ב ק"ל כנודע.

ועין בשמן ששון [על שעה"כ כאן דף קכ"ג ע"ד אות א' בסוגרים] שביאר שאפי' שבאותה נקודה יש עשר נקודות, מ"מ נקודת הדעת שבה חסרה ממנה, ואין בה רק ט' נקודות, ועתה צריך להשלימה לעשרה נקודות.

עוד ביאר שם הרב שמן ששון שע"י המשכת הדעת לנקודה שבראש הבריאה, יהיה לה כח לעלות היא וכל היכלי בי"ע לאצי'. כנזכר בשעה"כ דרוש ב' דעמידה דחול [דף כ"ט אע"ג] יעו"ש. וכן מבואר לכאן בסידור [דף נ"ה ע"ב שורה ז'] וכדלקמן.

בהמשך שעה"כ [דף צ"ג ע"ג ד"ה ונחזור] כתב הרב וז"ל: ונחזור לבאר מילת ברוך, הנה כונתינו להמשיך בה בתחילה דעת ק"ל, והמשכה זו [של דעת] אנו ממשיכים אליה מן היסוד דז"א הנקרא ברוך.

ונודע כי הדעת ק"ל שבה [שבנוק'], היא בחינת עטרא דגבורה מב' עטרין אשר בדעת דז"א. כי עטרא דחסד, נחלקת לה' החסדים המתפשטים בה' קצוות דז"א מחסד עד הוד שבו. ועטרא דגבורה הנחלקת לה' גבורות מתפשטות בה' קצוות שבנקה מחסד עד הוד שבה.

ואמנם עתה [בתיבת ברוך] עדין הם [הה"ג] עומדות ביסוד דז"א, ומשם [מיסוד דז"א] נמשכים וניתנים בדעת שבה.

ולכן צריך שתכוין במלת ברוך, כי היא זו הנקודה של המלכות הנקראת ברוך, בכל הנהו רבויין דברכאן שהם ההיכלות שלה שנכללו בה.

וגם תכוין אל היסוד דז"א, כי גם הוא נקרא ברוך, ומשם יורדת ההיא עטרא דגבורה בנקודה הזו הנקראת ברוך, ועי"כ יש בה [בנוק'] דעת ק"ל.

וצריך שתכוין כי הנה בתחילה [בהיות ה' גבורות ביסוד דז"א] ההיא עטרא דגבורה, היה הויה אחת פשוטה שהיא בגי' כ"ו.

וכשניתנה [אותה הויה שבגי' כ"ו] בדעת של הנקבה, מתחלקת לה' הויות שהם ה"ג והם [בגי' ק"ל]

התפשטות הגבורות מהדעת, לחג"ת דנוק'

וצריך לדעת שאחר שנמשכו הה"ג לדעת שבה ונשלמה נקודת דנוק' ליי"ס, אח"כ מאותם הה"ג שבדעת, יתפשטו ג' גבורות לחג"ת דנוק' הויה אחת לחסד, ואחת לגבורה, ואחת לתפארת.

והנה ברדת הגבורות שהם הויות מהדעת אל החג"ת, הם יהיו הויה בריבוע כזה י' י"ה יה"ו הוי"ה, וכ"כ בסידור [דף נ"ה רע"ב שורה ג'], ע"ב לחג"ת דנוק'. והיינו ע"ב שהוא ריבוע הויה כמסודר שם בצד שמאל, נמשך מהדעת אל החסד, ומהדעת אל הגבורה, ומהדעת אל התפארת דנוק'.

ומקור כוונה זו היא בהמשך דברי שעה"כ שם, וז"ל: הנה תכוין אח"כ כי המלכות בהיותה בסוד נקודה אחת, אין בה רק ג' קוים [חג"ת]. והיא תלת כלילן בתלת, כי חב"ד שלה נכללת בחג"ת שלה, וגם נה"י שבה נכללת בחג"ת שלה, ונמצא שאין בה רק הוראת ג' קוים, ולכן אע"פ שאלו הה"ג שהם ה' הויות

אשר בדעת שבה הם עתידות להתפשט בה, אחר היותה בחינת פרצוף באטב"ח בה' קצוותיה שהם מחסד ועד הוד שבה, עם כל זה כיון שעתה היא נקודה אחת בלבד, אשר לכן אין בה רק הוראת גילוי ג' קוים כנזכר. לכן אין מתפשטות בה רק ג' היות [שהם חג"ת] מן הה"ג בחג"ת שלה. וכ' היות האחרות [דנ"ה], אינם מתפשטות עדין.

והנה ענין ההתפשטות הזה הוא, כי מה שהיה עד עתה בדעת שבה, בבחינת ד' אותיות הויה, [פ"י שכל גבורה בהיותה בדעת היא הויה אחת], הם עתה [בירידתם מדעת אל החג"ת] בדרך התפשטות הזה י' י"ה יה"ו יהו"ה שהוא ענין ריבוע הויה שהוא בגי' ע"ב.

והרי עתה הם ג' בחי'. כ"ו [בהיות הה"ג ביסוד דז"א]. ע"ב [בירידת הגבורות מהדעת דנוק' אל החסד או אל הגבורה או אל הת"ת דנוק']. ק"ל [בהיות הה"ג בדעת דנוק'] שהם בגי' ברוך.

הנוק' שנמשך אליה בחי' דעת היא בחי' נקודה שבראש הבריאה

והנה מכל המבואר לעיל, מובן היטב שהמשכת בחינת הדעת לנוק', היא לאותה נקודה העומדת בראש הבריאה ובהיותה שם נקראת הנוק' שם אדנות וכפי שמבואר היטב בשעה"כ [דף צ"ג ע"ג תוך ד"ה אלוקינן] וז"ל: והענין הוא כי ד' בחינות יש אל המלכות כנ"ל [דף צ' רע"א] בביאור משנת ד' ראשי שנים הם וכו'. האחד היא בחינתה בסוד קשר של תפילין של ראש, תחת ג"ר שהם חב"ד דז"א ושם הניחה שורש אחד.¹

¹ ושם בדף צ' רע"א מבאר הרב שאעפ"י שהנוק' כבר אינה עומדת במקום זה, מ"מ כבר נודע אצלינו כי כל דבר של קדושה בכל מקום ששורה, נשאר רושם שם קבוע תמידי לא ימוש משם.

עוד יש לה שורש שני תחת חג"ת דז"א ושם הוא מקום החזה. עוד יש לה שורש שלישי תחת נה"י דז"א תחת היסוד, ושם הוא נקרא בסוד ה' אחרונה של הויה. עוד יש לה שורש רבעי למטה בהיכל קודש קודשים דבריאה, ושם היא בסוד נקודה אחת כלולה מ'י', אבל אין בה בחינת פרצוף ואז נקראת שם אדנות.

למדנו היטב שאותה נקודה הכלולה מ'י' העומדת בראש הבריאה, נקראת בשם אדנות. ובשעה"כ מבואר שאל אותה נקודה, נמשך בחי' הדעת.

בסידור הרש"ש, הדעת נמשכת תחילה לנוק' שבאחורי היסוד דז"א

אמנם בסידור הרש"ש [דף נ"ה רע"א שורה ב'] מבואר אחרת והוא שהנוק' המקבלת את כל ההמשכות בתיבת ברוך היא אות ה' האחרונה דהויה, שהיא שורש הב' של הנוק' [מלמטה למעלה] העומדת באחורי היסוד דז"א [דאצילות].

ונראה שגם המשכת הדעת הנזכרת בסידור בדף נ"ה סע"א, היא לנוק' אות ה' אחרונה דהויה העומדת באחורי היסוד דז"א, ואינה לנוק' העומדת בראש הבריאה הנקראת אדנות. והראיה להבנה זו שהרי רק בדף נ"ה ע"ב [שורה ז'] מכוונים להמשיך את כל האורות הנז' [שנמשכו ל-ה' אחרונה הנ"ל] לנוק' העומדת בראש הבריאה שהיא שם אדנות. [ואעפ"י שדבר זה אינו מפורש כל צורכו בסידור הנדפס, מ"מ כן הוא האמת וכדלקמן, וכן מפורש בסידור כת"י המובא בעטרת מרדכי ח"ו דף רנ"ה ע"ש].

ומעתה נשאל מנין ידע הרש"ש שהמשכה תהיה בתחילה לנוק' שאחורי היסוד אות ה' אחרונה, שזה היפך המבואר

בשעה"כ [כאן], שהמשכת הדעת היא לנוק' העומדת בסוד נקודה בראש הבריאה.

המקור לדברי הרש"ש משעה"כ

ונראה שהמקור לדברי סידור הרש"ש הוא בשעה"כ [דף צ"ג רע"ד שורה ט' וכדלקמן בשערי רחמים ח"ב שאלה קי"ד] וז"ל: דע כי ז"א יש בו הויה אחת שלימה הכוללת את כולו, והנה במלת ברוך תכוין בכריעה ההיא של גופך, להוריד בתחילה ו' לגבי ה' תתאה [והינו לשורש הנוק' העומדת באחורי יסוד דז"א], להאירה ולתת בה כח, שתוכל המלכות הנקראת אדנות בהיותה בסוד נקודה בבריאה, להעלות למעלה.

וזו הה' שאנו מורידים אות ו' לגבה, היא שורש הג' של המלכות, אותה הנקראת ה' תתאה של הויה העומדת תחת היסוד דז"א, עכ"ל.

למדנו שיש כאן ב' המשכות בתחילה נמשך מאות ו' דהויה [ז"א], לה' תתאה דהויה שהיא שורש הג' דנוק' העומדת אחורי היסוד דז"א. ואח"כ משורש הנוק' שאחורי היסוד דז"א, נמשך לנוק' שבראש הבריאה הנקראת אדנות.

ומכאן המקור לדברי סידור הרש"ש שיש להמשיך בתחילה את הדעת לאות ה' האחרונה שורש השני של הנוק' שבאחורי היסוד דז"א, ומשם ימשך לנקודת הנוק' הנקראת אדנות שבק"ק דבריאה.

מי נקראת ה' אחרונה, נקודת הנוק' שבאחורי יסוד דז"א, או נקודת הנוק' שבראש הבריאה

והנה על המבואר כאן בשעה"כ [דף צ"ג רע"ג] שבחי הנוק' העומדת אחורי היסוד דז"א נקראת אות ה' אחרונה דהויה, ובחי הנוק' העומדת בראש הבריאה ה"ס שם אדנות.

ראוי לדעת שבשעה"כ [דף כ"ט סע"ב ד"ה ברוך] מבואר אחרת והוא שה' תתאה דהויה היא בחי נוק' העומדת בראש הבריאה וז"ל הרב: ברוך- בכאן תכרע גופך בלבד. ותכוין להוריד ו' לגבי ה', פי' כי הלא המלכות היא ה' תתאה והיא עתה בהיכל קודש קודשים דבריאה וצריכה לעלות, ולכן אנו מכוונים להוריד ו' לגבי ה"א תתאה, להעלותה.

למדנו שהנוק' העומדת בהיכל קה"ק דבריאה, היא הנקראת ה"א תתאה דהויה. וכן בהמשך דברי הרב שם בסוף עמוד ב' כתב וז"ל: ואח"כ להוריד זו הוא"ו לגבי ה"א שהיא מלכות אשר בהיכל ק"ק דבריאה עכ"ל.

וכל זה אינו כמבואר בדברי הרב בשעה"כ דף צ"ג רע"ג שבחי הנוק' שבראש הבריאה היא שם אדנות, ואותה שבאחורי היסוד היא ה"א תתאה דהויה.

וזה קושית הרב תורת חכם [דף צ"ו סע"ב] וז"ל: והנה בס"ה [שעה"כ דף כ"ט סע"ב] בתיבת ברוך כתב ויכרע כל גופו שהוא ת"ת לגבי [ה' שהיא] המלכות העומדת כבריאה. ובדרושי ר"ה [דף צ"ג רע"ד] כתב, לגבי ה' שהיא המלכות שתחת היסוד, לתת לה כח שתעלה את המלכות שהיא בבריאה הנקראת אדנות.

הרי שזו הה' שאנו מורידים אות ו' לגבה, היא שורש הג' של המלכות אותה הנקראת ה' תתאה, לא אותה דבריאה שהיא שורש הדי' של המלכות הנקראת אדנות.

ותירץ התורת חכם וז"ל: אלא שכאן בדרוש העמידה דחול
 [דף כ"ט סע"ב שכתב הרב להמשיך לה' תתאה שבראש
 הבריאה], כונת הרב ז"ל, שבערך המלכות שתחת חג"ת דז"א,
 שהיא השורש הב' של המלכות [מלמעלה למטה], זו המלכות²
 שתחת היסוד נקראת בערכה שהיא עומדת בבריאה.

וכוונת הרב תורת חכם דלעולם אות ה"א האחרונה דהויה,
 היא הנוק' שבאחורי היסוד דז"א שבאצי'. ומ"ש הרב בשעה"כ
 [דף כ"ט סע"ב] שהמשכת ו' לגבי ה"א היא לנוק' העומדת
 בראש הבריאה, הכונה שבערך שורש הנוק' שבאחורי הת"ת
 דז"א, נקראת הנוק' שבאחורי היסוד שהיא בראש הבריאה.

ומבאר התורת חכם את דבריו וז"ל: שסתם מלכות נקראת
 בערך העליון, שהיא [המלכות] עומדת בסיום האצילות, לכך זו
 המלכות של החג"ת [שורש הב' של המלכות מלמעלה], נקראת
 שהיא עומדת בסיום האצילות³, [וממילא הנוק' שעומדת
 באחורי היסוד שורש הג' של המלכות מלמעלה, נקראת
 שעומדת בראש הבריאה].

עלה בידנו שלתורת חכם כל המשכת ו' לגבי ה"א, היא
 לנוק' שאחורי היסוד דז"א והיא נקראת בערכין שעומדת בהיכל
 ק"ק דבריאה.

ואה"נ שאחר שנמשיך ו' לגבי ה' מז"א לנוק' שבאחורי
 היסוד, ימשך השפע משורש הנוק' שבאחורי היסוד אל ראש
 הבריאה, וכמ"ש התורת חכם [דף צ"ז רע"א שורה י"ג] וז"ל:
 הכונה היא שצריך להמשיך כל האורות הנז' [של] ע"ב ק"ל-

² כפי שתיקן הרב אפר יצחק, ולא כמ"ש בנדפס דמל'.

³ עיי' עטרת מרדכי [ח"ו דף צ"ו הערה 10] שביארנו עפ"י שעה"כ [ריש דרוש ב'
 דעומר דף פ"ד ע"א] שעיקר מקום המלכות היא באחורי הת"ת דז"א, ולכך
 מבאר התורת חכם מאחר שהמלכות היא בסיום האצי' ועיקר מקומה מאחורי
 ת"ת דז"א, נמצא שבחי' המלכות שאחורי היסוד דז"א היא תחת האצי' בראש
 הבריאה.

לה' שהיא המלכות שתחת היסוד התחתון ממש דז"א שבסיום גופו. ומשם למלכות שהיא בבריאה ממש התחתונה ויעלה היא וכל בי"ע אחרי היסוד דז"א⁴.

גם השד"ה בשערי רחמים [ח"ב שאלה קי"ד] נשאל בשאלה הנ"ל, וז"ל: כתוב בשעה"כ [דף כ"ט סע"ב] וז"ל: ברוך בכאן תכרע גופך בלבד, ותכוין להוריד ו' לגבי ה', פירוש כי המלכות היא ה' תתאה והיא עתה בהיכל ק"ק דבריאה וצריכה לעלות, ולכן אנו מכונים להוריד ו' לגבי ה' תתאה להעלותה, ע"כ.

יש להבין שזה היפך הכלל הידוע, שהמלכות בהיותה בבריאה היא נקראת אדנות. וכשהיא באצי' תחת היסוד, אז נקראת ה' אחרונה דהויה, בסוד ארבעה ראשי שנים הם, עי' בשעה"כ [דף צ"ג ע"ג].

והשיב השד"ה וז"ל: תשובה מ"ש [בשעה"כ כ"ט סע"ב] להוריד ו' לגבי ה' תתאה להעלותה, ר"ל ההמשכה [הראשונה היא] מאות ו' לאות ה' שהיא תחת היסוד. ומאות ה' נמשך [המשכה שניה] ל

שם אדנות שבהיכל ק"ק דבריאה להעלותה לאצילות.

⁴ ומעתה נבין דאע"פ שבתורת חכם [דף צ"ה סע"ב בתחילת ד"ה והנה] כתב וז"ל: ובדרוש ר"ה כתב לגבי ה"א שהיא המלכות שתחת היסוד, לתת לה כח שתעלה את המלכות שהיא בבריאה הנקראת אדנות. דמלשונו מבואר לכאן שכל ההמשכה היא רק לנוק' שבאחורי היסוד דז"א והיא מקבלת את הכח לעלות את המלכות שבראש הבריאה לאצי', ומשמע שאין המשכה משורש הנוק' שבאחורי היסוד אל המלכות שבראש הבריאה. מ"מ מדבריו בדף צ"ז ע"א מבואר לא כך, אלא שיש המשכה נוספת מנקודת המלכות שבאחורי יסוד דז"א, אל שורש הנוק' שבראש הבריאה. ואפשר שגם התורת חכם ס"ל, שע"י המשכה זו תוכל המלכות שבראש הבריאה לעלות לאצי' וכמ"ש הרב ש"ש בח"ג דף קכ"ג ע"ד.

ומבואר בדברי השד"ה שלעולם ה' תתאה דהויה היא שורש הנוק' שבאחורי היסוד דז"א, אלא שבשעה"כ [דף כ"ט סע"ב] ביאר הרב את מקור ההמשכה ואת מטרת ההמשכה. שמקור ההמשכה הוא מאות ו' לאות ה' [שהיא שורש הב' של הנוק' שבאחורי היסוד דז"א]. ומ"ש והיא עתה בהיכל ק"ק דבריאה וצריכה לעלות, כאן מבאר הרב את מטרת ההמשכה של ו' לגבי ה', כדי שעי"ז תוכל המלכות שבראש הבריאה לעלות לאצי".

וממשיך השד"ה ומביא לדבריו סייעתא, מלשון שעה"כ [דף צ"ג רע"ד הנ"ל], ששם מפורש שהמשכת ו' לגבי ה', היינו מז"א לשורש הב' של הנוק' שתחת היסוד ועיקר המשכה זו היא כדי שיהיה כח לעלות את הנוק' שבראש הבריאה הנקראת אדנות לאצילות. [וכן מבואר בבאתי לגני ח"א דף ע"ג ע"א].

אלא שיש לדעת שבסידור היר"א לתפלת החול [ח"א עמוד 589, וכן בסידור הרב הדאיה ח"א עמוד 304] מבואר שהמשכת ו' לגבי ה' היא המשכה מז"א לה' אחרונה שהיא נוק' העומדת בהיכל ק"ק דבריאה וכפשטות לשון שעה"כ [דף כ"ט סע"ב], ועי' במ"ש בזה המעיל אליהו דף קל"ז ע"א. אמנם גם בסידור היר"א בחלק ר"ה [ח"ג דף 262 ובסידור הרב הדאיה ח"ד עמ' 105] מבואר כסידור דילן שיש להמשיך תחילה ו' לגבי ה' שהיא שורש הה' של הנוק' שתחת היסוד דז"א וממנה ימשך לנוק' שבראש הבריאה.